

Milion dolarů za start na olympiádě! Divoký příběh kapesního Herkulese, který vyhrál tři zlaté medaile

27.2.2024 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Nejdřív si udělejme pořádek v základních údajích. Sportovní svět totiž jednu ze svých největších vzpěračských legend znal pod třemi různými jmény: nejdřív to byl Naim Sulejmanov, pak Naum Šalamanov a nakonec Naim Süleymanoğlu.

Nešlo o nějaký osobní rozmar, nýbrž o realitu života v komunistickém Bulharsku. Narodil se 23. ledna 1967 v Ptičaru jako Sulejmanov, v rodině s tureckými kořeny, a to opravdu nebyl snadný úděl. Zvláště když vláda přišla s plánem pobulharštit zdejší etnikum, které tvořilo zhruba desetinu populace. Bylo zakázáno nosit tradiční turecké oděvy, slavit muslimské svátky, navštěvovat mešity atd.

Vrchol přišel v roce 1985, kdy stát nechal všem Turkům změnit jména. Aniž by se jich na něco ptal, pochopitelně. Sulejmanova, který už byl mistrem světa, tak ve výsledkových listinách ze dne na den nahradil Šalamanov.

Bulharsko tehdy nemělo známějšího sportovce. Sulejmanov byl nesmírně talentovaný. Když přišel v jedenácti letech poprvé do tělocvičny, trenér poznal, že má před sebou výjimečný materiál. Kluka, který byl jednak zarputilý, ale hlavně měl všechny genetické předpoklady, aby se stal úspěšným vzpěračem. Ideální proporce, dokonalý poměr jednotlivých částí těla.

Už v šestnácti získal stříbro na mistrovství světa dospělých a navrch přidal světový rekord v trhu (130 kg v kategorii do 56 kg), o rok později se stal mistrem Evropy. Kdyby Bulharsko, podobně jako většina komunistických zemí, v roce 1984 nebojkotovalo olympijské hry v Los Angeles, mohl ještě jako teenager poprvé získat zlatou medaili.

I když musel změnit jméno, časem si ho stejně fanoušci ve světě zapamatovali pod přezdívkou Kapesní Herkules. Vděčil za to výšce pouhých 147 centimetrů, a tomu odpovídající váze – po většinu kariéry mu ručička neukázala víc než 60 kilogramů. Později se stal prvním v historii, kdo v trhu zvedl dvaapůlnásobek vlastní hmotnosti, a v nadhozu jako druhý dostal nad hlavu trojnásobek. Do té doby byli nejvíc obdivovanými vzpěrači mistři těžké váhy. Ti, co zápolili s nejtěžšími činkami. On to pomohl změnit.

Byť byl v Bulharsku obletovanou hvězdou, šťastně se tam necítil. Hlavně kvůli tomu, jak se zacházelo s jeho rodinou i soukmenovci. Na vlastní oči viděl, jak na turecké etnikum dopadají státní represe, o nichž se ve světě mnoho nevědělo.

Když si musel vynuceně změnit jméno, začal poprvé uvažovat o emigraci. První kontakty na závodech v Austrálii ještě nevyužil, ale když tam v prosinci 1986 letěl na finále Světového poháru, byl rozhodnutý, že pokud se naskytne šance, domů se už nevrátí.

A skutečně po závodě opustil výpravu a několik dnů se skrýval u přátel. Sice ho hledala australská policie dirigovaná bulharskými diplomaty, ale jemu se podařilo dostat se na tureckou ambasádu v Canbeře. Odtud se letecky přepravil do Londýna, kde už na něj čekal speciál vypravený premiérem Turgutem Özailem.

Byl to politická aféra první kategorie. Bulhaři soptili, že byl jejich vzpěrač unesen. Ale na první pohled bylo zřejmé, že nikoli. Sotva přiletěl do Istanbulu, políbil zem a rázem se stal národním hrdinou. Doma v Bulharsku byl sice sportovní hvězdou, ale co se dělo v Turecko, se s tím srovnávat nedalo. Okamžitě o něj bylo postaráno. Nemusel mít obavu, kde bude žít, čím bude jezdit, kolik bude mít peněz. Všechno potřebné vláda zařídila. A nikdy nepřestala.

Problém byl pouze v tom, že v září 1988 začínaly olympijské hry v Soulu, kam jako emigrant nesměl. Pravidlo znělo jasně: kdo změni státní příslušnost, na další tři roky musí na OH zapomenout, pokud mu jeho původní země nedá svolení. A k tomu komunistické vlády neměly důvod. Na vlastní kůži to poznali i někteří českoslovenští sportovci; například plavec Jan Bidrman, už ve švédských barvách, se takhle nedobrovolně vracel právě ze Soulu.

Turci však byli neoblomní. Süleymanoğlu, jak se vzpěrač po emigraci přejmenoval, byl jejich hlavní hvězdou a jedinou nadějí na zlatou olympijskou medaili. Čekali na ni dvacet let, a teď by to měl změnit nějaký paragraf? Vláda proto učinila Bulharům nabídku: dostanete milion dolarů, pokud mu povolíte start v Soulu. Nebylo co řešit. V Sofii na přísun valut rádi kývli.

Celá věc byla o to pikantnější, že o zlato se na pódiu utkal s bývalým reprezentačním kolegou Stefanem Topurovem. Ale nedal mu šanci. V celkovém součtu zdvihl o třicet kilogramů víc a vytvořil nový olympijský i světový rekord. Byl to jeden z nejúchvatnějších závodů historie. Však jeho výkon by stačil na zlato i o jednu váhovou kategorii výš!

Potvrdila se slova, která o něm pronesl jeden z trenérů: „Prvním pokusem si zajistí vítězství v závodě, druhým vytvoří světový rekord a třetí pokus už vlastně nepotřebuje.“

Stal se jedním ze symbolů soulské olympiády. Tedy pokud se budeme bavit o těch pozitivních. Hned v říjnu 1988 se dokonce dostal na obálku časopisu Time, což je pocta, již se dočkají pouze výjimeční sportovci. Dostával pozvánky z celého světa a podíval se i do USA, kde se zúčastnil premiéry filmu Dvojčata a zapózoval s Dannym DeVitem, hercem rovněž nevelkého vzrůstu. V Bílém domě ho zase přijala první dáma Nancy Reaganová.

Cest po světě však nevyužíval jenom k přijímání ovací. Když mohl, mluvil o problémech turecké menšiny v Bulharsku. A podle všeho měl podíl na tom, že nedlouho po jeho olympijském triumfu vláda umožnila první repatriace do Turecka. Díky tomu se znovu mohl setkat s rodiči.

V roce 1989 se ještě stal mistrem světa i Evropy, ale pak se nečekaně rozhodl ukončit kariéru. Bylo mu teprve dvaadvacet let, ale už se cítil unavený. „Neměl jsem žádné dětství. Od jedenácti let jsem zvedal činky a nic jiného jsem neznal. Teď bych chtěl zkusit trochu víc žít,“ vysvětloval.

S blížícími se olympijskými hrami v Barceloně ho však Turgut Özal, který se mezitím stal prezidentem, znovu povolal do služby: „Tvoje země tě potřebuje.“

Po dvouleté pauze se pustil do tréninku a zase se dostal na vrchol. Sice už nebyl dominantní jako dřív, ale pořád to stačilo na nejvyšší stupně a světové rekordy. I z Barcelony se vrátil se zlatou olympijskou medailí.

Podruhé kariéru ukončil po vítězství v Atlantě 1996. Tam porazil řeckého rivala Valeriose Leonidise o „pouhých“ 2,5 kg v celkovém součtu a stal se prvním vzpěračem historie, který získal tři zlaté olympijské medaile. Jeho zápis dokázali zatím vyrovnat pouze Pyrros Dimas (1992-2000), Halil Mutlu (1996-2004) a Lü Siao-tün (2012-20). On by však mohl celkem oprávněně dodat, že pokud by směl do Los Angeles, měl by čtyři zlata.

Ale ani Atlanta nebyla definitivním loučením. Znovu se vrátil před olympijskými hrami v Sydney, s

touhou stát se prvním čtyřnásobným olympijským vítězem. V trhu si nechal naložit 145 kilogramů – tedy váhu, na které si soupeři s výjimkou Nikolaje Pešalova a Leonise Sabanise vylámali zuby. Váhu, s níž si v Soulu a Atlantě poradil. Tentokrát však narazil. Ani jeden ze tří pokusů nebyl úspěšný, a tak poslední velký závod ukončil na samém chvostu výsledkové listiny.

V roce 2001 byl pak za přínos světovému sportu oceněn Olympijským řádem a stal se i členem vzpěračské Síně slávy. Naprostým právem, však jeho celková bilance zněla: tři zlaté olympijské medaile, sedm titulů mistra světa i Evropy, 46 světových rekordů.

Po konci kariéry zastával v Turecku řadu sportovních funkcí, ale víc se snažil zapojit do politiky. Stal se členem krajně pravicové Strany národní akce, za níž dvakrát neúspěšně kandidoval do parlamentu a jednou na pozici starosty v istanbulske městské části Büyükçekmece.

Později se do světa dostávaly spíš zprávy o jeho zdravotním stavu. Dlouhodobě trpěl cirhózou jater a už v roce 2009 byl na tři měsíce hospitalizován. V roce 2017 podstoupil transplantaci, ale tělo nový orgán nepřijalo. Zemřel 18. listopadu, pouhých šest týdnů po operaci. Bylo mu padesát let.

V Turecku je dodnes uctíván. Nejen díky svým sportovním úspěchům, ale i za to, že našel odvahu emigrovat a hrdě se hlásit ke svému původu. V roce 2019 byl o něm dokonce natočený celovečerní a hodně vlastenecky pojatý film Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu (Kapesní Herkules: Naim Süleymanoğlu), který jste mohli s českými titulky shlédnout i na Netflixu.

<https://www.olympijskytym.cz/article/milion-dolaru-za-start-na-olympiade-divoky-pribeh-kapesniho-herkulese-ktery-vyhral-tri-zlate-medaile>